

УДК 338.43:349.42

Поліщук Я.П., асистент (yarik.kamaz@rambler.ru) ©*Навчально-науковий інститут бізнесу і фінансів Подільського державного аграрно-технічного університету, м. Кам'янець-Подільський***ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ОПТОВИХ РИНКІВ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА
РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ**

Розглянуто питання державної підтримки розвитку оптових ринків сільськогосподарської продукції, як невід'ємної складової розвитку сільських територій. Визначено перспективні напрями розвитку оптових ринків сільськогосподарської продукції. Досліджено механізми державної підтримки сільськогосподарського виробництва в Україні. Досліджено необхідність формування системи оптових ринків сільськогосподарської продукції, що відіграє важливу роль в удосконаленні ефективного механізму державного регулювання агропродовольчої сфери.

Ключові слова: *оптовий ринок, ринок сільськогосподарської продукції, аграрний ринок, державна підтримка, державний механізм розвитку, сільські території, напрями розвитку.*

Постановка проблеми. Однією з головних проблем АПК є сфера збуту сільськогосподарської продукції. Нинішня інфраструктура аграрного ринку не зорієнтована на швидке просування такої продукції до споживачів. Відсутність ефективних, доступних для дрібного товаровиробника, каналів реалізації сільськогосподарської продукції виступає обмежувальним фактором щодо справедливого перерозподілу вартостей у механізмі ціноутворення. При цьому збитків зазнають і товаровиробники, які змушені використовувати неорганізовані канали збуту і споживачі, які змушені купувати продукцію часто сумнівної якості за вищими цінами. Питання про створення оптових ринків сільськогосподарської продукції як механізму вирішення цієї проблеми в Україні є одним з актуальних та потребує державної програми конкретних заходів [1].

Оптові ринки сільськогосподарської продукції є важливими інституціями на аграрному ринку, оскільки вони дозволяють налагодити цивілізований збут оптових партій виробленої аграрної продукції. Зважаючи на їх розбудову в даний час в Україні, вивчення правових питань державної підтримки їх створення та діяльності має важливе теоретичне (вдосконалення доктринальних положень аграрного права) і практичне значення (вирішення існуючих правозастосовних проблем). Адже без допомоги держави процес створення цих ринків буде доволі повільним [4].

Аналіз останніх досліджень. Вивченню проблем розвитку сільських територій та зокрема розвитку оптових ринків сільськогосподарської продукції

приділялась значна увага багатьох вітчизняних вчених, таких як: Баланюк І.Ф., Булавка О.Г., Бородіна О.М., Губені Ю.Е., Гайдуцький П.І., Дем'яненко В.В., Діесперов В.С., Зубець М.В., Мерсель-Веселяк М.Я., Малік М.І., Павлов О.І., Пілютич М.І., Прокопа І.В., Саблук П.Т., Третяк А.М., Шпикуляк О.Г., Шепотько Л.О., Юрчишин В.В., Якуба К.І. та ін. Проте проблематика розвитку сільських територій в Україні залишається на досить низькому рівні розвитку.

Мета статті. Метою статті є дослідження питань державної підтримки розвитку оптових ринків сільськогосподарської продукції. Дослідження механізмів розвитку оптових ринків сільськогосподарської продукції та визначення перспективних напрямів їх розвитку.

Виклад основного матеріалу. Державна підтримка сільськогосподарського виробництва в Україні має бути спрямована на забезпечення отримання прибутковості виробництва на рівні, що забезпечує розширене відтворення, створення сприятливих соціальних умов життя сільських жителів та покращення добробуту їхніх сімей, формування передумов для збереження та комплексного розвитку сільських територій, задоволення потреб населення України в якісних і доступних продуктах харчування, розширення експортного потенціалу країни.

Основними нормативно-правовими актами, що визначають державну підтримку аграрної галузі та сільськогосподарських товаровиробників в Україні, є закони України: “Про державну підтримку сільського господарства України”, “Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 р.”, Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 р. та ін. [6].

Створення ринку сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки є важливою складовою аграрної політики в Україні на сучасному етапі. На вирішення цих питань спрямований Указ Президента України “Про заходи щодо забезпечення формування та функціонування аграрного ринку”. Економічна суть ринку полягає насамперед у тому, що він є категорією обміну, організований за законами товарного виробництва і обігу, є сукупністю відносин товарного і грошового обміну. Організація ринку дає змогу реалізувати господарські зв'язки, а в кінцевому підсумку – здійснювати весь процес виробництва. Без нього неможливо досягти основної мети будь-якої підприємницької діяльності – отримання прибутку [5].

Ринкові відносини розвиваються на основі ринкового механізму, головними функціями якого є: регулювання системи “попит – пропозиція” та організація виробництва, яке відповідає суспільним потребам; розвиток підприємницької діяльності та підвищення економічної заінтересованості товаровиробників; організація ділових контактів між виробниками і споживачами, їх стабільні взаємовигідні зв'язки; накопичення достовірної економічної інформації для прийняття необхідних рішень [5].

Організація оптового ринку сільськогосподарської продукції щонайперше потребує вирішення питання про відведення земельної ділянки на території міста, створення відповідних супроводжувальних служб – санітарної,

контролю за якістю продукції, протипожежної, транспортної, зв'язку, побутового обслуговування суб'єктів ринку. Тому доцільно, щоб організаційні заходи щодо створення оптових продовольчих ринків були ініційовані місцевими державними адміністраціями з залученням широкого кола потенційних засновників та співучасників функціонування такої структури [1].

До основних функцій оптових ринків сільськогосподарської продукції належать, рис. 1:

Рис.1. Функції оптових ринків сільськогосподарської продукції

Основними завданнями держави на шляху становлення оптових продовольчих ринків є: створення належних умов товаровиробникам та торговельним компаніям для оптового продажу сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки; сприяння прискореному просуванню товару від товаровиробника до кінцевого споживача у торговельному ланцюгу; надання можливості всім постачальникам і споживачам сільськогосподарської продукції та продуктів її перероблення для виходу на конкурентний ринок, забезпечення контрольованості ринку, що в результаті формує найбільш вигідну ціну; визначення необхідного переліку продукції вітчизняного виробництва, який повинен становити переважну більшість від загального обсягу продажу; забезпечення протягом року постачання населенню якісних харчових продуктів, скорочення втрат сільськогосподарської продукції; облаштування єдиного місця для укладання угод з купівлі-продажу сільськогосподарської продукції та продуктів її перероблення; забезпечення концентрації сільськогосподарської продукції та продуктів її перероблення у визначеному місці; сприяння вітчизняним товаровиробникам в одержанні максимальних прибутків від реалізації їх продукції; забезпечення достовірною інформацією споживачів про кон'юнктуру та споживчу якість товарів; сприяння продавцям та покупцям у підготовці товарів до продажу і купівлі; організація закупівлі, зберігання та відвантаження сільськогосподарської продукції та продуктів її перероблення покупцям; організація реклами, надання

маркетингових послуг, сервісного обслуговування та інших заходів для реалізації або придбання продукції; підвищення ефективності постачання продовольства як у великі міста, так і в окремі регіони країни; здійснення державного ветеринарного і санітарно-епідеміологічного контролю [1].

Визначаючи розвиток аграрного сектору та зміцнення присутності України на світовому ринку аграрної продукції як один із напрямів забезпечення стійкості та динамічності економічного розвитку країни, слід враховувати особливості конкурентної ситуації на цьому ринку. Зокрема, вона характеризується наявністю активної державної підтримки сільськогосподарського виробництва провідними країнами світу [6].

Основними напрямками такої підтримки є наступні рис. 2.

Рис. 2. Напрями розвитку оптових ринків сільськогосподарської продукції

В Україні слід скористатися позитивним досвідом країн світу щодо здійснення державної підтримки сільськогосподарського виробництва і вжити наступних заходів, які б сприяли забезпеченню населення країни якісними і доступними продуктами харчування, створенню нових робочих місць на селі, збільшенню надходжень від експорту продукції, забезпеченню сільськогосподарського виробництва висококваліфікованими працівниками.

Висновки. Вигоди держави від створення мережі оптових ринків сільськогосподарської продукції в Україні є очевидним. Це підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва, прозорість ринку, контроль за цінами, якість продуктів харчування, наповнення бюджету та оптимізація видатків, посилення конкуренції на споживчому ринку, швидке просування продукції до споживачів, створення нових робочих місць і, як наслідок, підвищення рівня життя населення.

Оптовий ринок сільськогосподарської продукції - це саме той економічно-соціальний важіль, за допомогою якого можна зменшити рівень інфляції та створити стабільні робочі місця для тих, хто працює у фірмах, розташованих на території оптового ринку, а відтак зменшити соціальну напругу у регіоні.

Література

1. Алейнікова А.В. Система оптових ринків сільськогосподарської продукції: необхідність державного регулювання / А.В. Алейнікова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua>

2. Гребенюк М. Правове регулювання створення та діяльності оптових продовольчих ринків як елемент системи забезпечення продовольчої безпеки держави / М. Гребенюк // Юридична Україна. – 2009. – № 12. – С. 161–166.

3. Малік, М. Й. Розвиток підприємництва в аграрному секторі економіки / М.Й. Малік, О.Г. Шпикуляк // Економіка АПК: Міжнародний науково - виробничий журнал. – К.: 2006. – №4. – С. 3-10.

4. Прогляда І. О. Правові питання державної підтримки оптових ринків сільськогосподарської продукції / І. О. Прогляда // Теорія і практика правознавства : електрон. наук. фах. вид. Нац. ун-ту “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”. – Х., 2013. – Вип. 1. – Режим доступу: http://nauka.jur-academy.kharkov.ua/download/el_zbirnik/1.2013/Progl.pdf.

5. “Ринок сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки”. Аграрний сектор України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agroua.net/economics/documents/category-122/doc-200/>

6. “Щодо розбудови механізмів державної підтримки сільськогосподарського виробництва в Україні”: Аналітична записка Національного Інституту стратегічних досліджень при Президентові України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/910/>

Анотація

Рассмотрены вопросы государственной поддержки развития оптовых рынков сельскохозяйственной продукции, как неотъемлемой составляющей развития сельских территорий. Определены перспективные направления развития оптовых рынков сельскохозяйственной продукции. Исследованы механизмы государственной поддержки сельскохозяйственного производства в Украине. Исследованы необходимость формирования системы оптовых рынков сельскохозяйственной продукции играющий важную роль в совершенствовании эффективного механизма государственного регулирования агропродовольственной сферы.

Ключевые слова: *оптовый рынок, рынок сельскохозяйственной продукции, аграрный рынок, государственная поддержка, государственный механизм развития, сельские территории, направления развития.*

Summary

The issues of state support for wholesale markets of agricultural products as an integral part of rural development. Perspective directions of development of wholesale markets for agricultural products . The mechanisms of state support for agricultural production in Ukraine. Investigated the need to create a system of wholesale markets of agricultural products plays an important role in developing an effective mechanism of state regulation of the agro-food sector.

Key words: *wholesale market, market of agricultural products, agricultural market, state support, state mechanism of development, rural areas, vectors of development.*

Рецензент – к.е.н., доцент Поперечний С.І.